

Міністерство освіти і науки України

Національний університет харчових технологій

**80 МІЖНАРОДНА НАУКОВА
КОНФЕРЕНЦІЯ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ,
АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ**

*“Наукові здобутки молоді –
вирішенню проблем харчування людства
у XXI столітті”*

Частина 4

10–11 квітня 2014 р.

Київ НУХТ 2014

16. Повсякденність як феномен сучасної культури: відповідності та суперечності

Лариса Бабушка

Національний університет харчових технологій

Повсякденна культура відіграє значну роль у житті людини епохи «пізньої сучасності», їй надається роль фундаментальної підстави людського існування. По-перше, повсякденне життя постає особливим просторово-часовим континуумом. Невипадково в даний час у гуманітарній науці відзначається посилений інтерес до «теорії повсякденності», «історії повсякденності» тощо. У них підкреслюється особлива необхідність розгляду повсякденності не тільки як емпіричної, але й як теоретичної проблеми, зі своїми методологічними підходами та інструментарієм, які дозволяли б вибудовувати більш фундаментальні уявлення щодо феномену повсякденності.

По-друге, в конкретних дослідженнях, як правило, терміни «буденна культура», «повсякденність», «повсякденне життя» вживаються як синоніми. Хоча смислове наповнення поняття «повсякденності» є значно багатшим, воно визначається обраним ракурсом бачення «життєвого світу» і включає як його духовний, так і матеріально-тілесний аспекти. Культурологічний аналіз дозволяє об'єднати як онтологічний, так і аксіологічний аспекти повсякденності. У «життєвий світ» людини, між Землею і Небом, М. Хайдеггер розміщує екзистенціали Дому, Поля, Храму. За словами вітчизняного естетика В. Личковаха, саме вони є «топосами дійсного буття людини, що визначають горизонти її вкоріненості, «Край» її особистого і родового, етнонаціонального існування. Через це вони стають і концептами – категоріями філософії етнокультури» [, с.11]. Для В. Розанова такими екзистенціалами виступають «тілесність», «емоційність», «чуттєвість», «дім», «сім'я», «друг». Саме вони формують культурні форми «життєвого світу» людини, способи її поведінки та комунікації. Єдиним полем, в якому відбувається наділення сенсом тих чи інших людських дій, є «життєвий світ» – перелік смислів і значень.

По-третє, вплив процесів глобалізації на життя української сім'ї відбувається таким чином, що, з одного боку, зберігаються традиційні форми особистого та суспільного життя, поведінкових моделей і орієнтирів, а з іншого – виникають нові

явища й процеси, змінюють звичні підвалини життя. Такі перетворення обумовлюють особливу актуальність вивчення досвіду сімейних відносин як основи етнічної культури народу.

Велике значення в теоретико-методологічному аспекті мали фундаментальні праці в царині філософії, культурології та соціології Е. Гуссерля, Г. Кнабе, Ю. Лотмана, А. Камю, Г. Марселя, Ж. П. Сартра, М. Хайдеггера, вітчизняних та російських дослідників Л. Костенко, С. Кримський, В. Розанова. Культурологічний аналіз західних і вітчизняних досліджень дозволяє виявити певні етапи розкриття сутності поняття повсякденності як особливого феномена культури, який, з одного боку, передбачає буденність, щоденну повторюваність в часі тих чи інших фактів, з іншого боку, виступає як фактичний матеріал, за допомогою якого можна розкрити проблематику культури не тільки минулого, а й сьогодення. Світ повсякденності сприймається особистістю як природній і наперед визначений порядок життя, що включає в себе повторювані явища, артефакти, умови відтворення життєдіяльності.

Увага, яку культура повсякденності привертає до себе з боку дослідників, пов'язана з поширенням багатогранного поняття культури, яке включає в себе всі тексти, створені людиною, поза ієрархічністю і бінарністю високої й масової культур. Водночас культурні практики вказують на розширення сфери повсякденного, на динаміку цієї царини, котра приводить до деконструкції опозицій між спеціалізованим і повсякденним знанням, між чудесним і буденним. З приходом нових технологій та їх освоєнням на масовому побутовому рівні дедалі частіше нові гаджети сприймаються не як втілена мрія, а як натуралізована приналежність повсякденної рутини. Таким чином, повсякденність сьогодні постає рутинізацією того, що ще вчора мало статус незвичайного, свята, жадання, спокуси, попри все це не означає, що людина не шукає виходу з повсякденності в якусь іншу сферу. Від рутини повсякденності необхідно йти, щоб уникнути стресу. Але при розширенні сфери повсякденності такі виходи знайти все важче, а пошук приводить до явищ, які представляють собою досить проблематичну й небезпечну зону сучасної культури. Екстремальні форми поведінки, види спорту, що нехтують інстинктом самозбереження, перекручення людської тілесності, – всі ці проблеми часто пояснюються молодіжним екстремізмом, негативним впливом масової культури і медіа. Ці форми самовираження слід розглядати як вид культурних текстів, що містять в собі смисли та коди, які потребують аналізу. Це може допомогти зрозуміти причини поведінки, які дають можливість людині вийти, хоча б на мить, в область Іншого. Як у міфології визрівають універсальні смисли, які не зникають, а продовжують жити в інших культурно-історичних формах (епосі, трагедії тощо), так й ідеї тотожності, метаморфози володіють потенційно смисловою невичерпністю, а в нових соціально-культурних контекстах знаходять нові грані.

Література:

1. *Личковах В.А.* Філософія етнокультури. Теоретико-методологічні та естетичні аспекти історії української культури [Текст] / В.А. Личковах. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2011. – С.11].

2. *Хайдеггер, М.* Путь к языку / Бытие и время / М. Хайдеггер. – М.: Изд. «Республика», 1993. – С.259-273.